

**گسترش بریکس:
تلاش برای نفوذ جهانی بیشتر؟**

معاونت بررسی های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

نویسنده: مارک یوتن / مارس ۲۰۲۴

مترجم: حسین حسامی
پژوهشگر اندیشکده دیپلماسی اقتصادی

معاونت بررسی های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

آبان ۱۴۰۳

از طریق پست الکترونیکی زیر می توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس کنید:

Economic_research@tccim.ir

موضوع این گزارش، الزاماً مواضع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیست.
استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

BRICS expansion: striving for greater global influence?

On January 1, 2024, BRICS, an intergovernmental organization comprised of Brazil, Russia, India, China, and South Africa, welcomed four new members: Egypt, Ethiopia, Iran, and the United Arab Emirates. The group's decision to open its doors to new members was made at its Johannesburg summit in August 2023 and sparked a debate about its growing international influence.

According to estimates, BRICS+, as the organization has been informally called since its expansion, now accounts for 37.3 percent of global GDP, or more than half that of the European Union (14.5 percent). However, in addition to increasing economic power, new members could introduce potential conflicts (Saudi Arabia/Iran or Egypt/Ethiopia) into the group and make it more difficult to reach consensus on common political positions.

Since the new members will only contribute around 4% to the group's cumulative GDP, the significance of this expansion should be seen beyond the purely economic impact, in terms of greater influence for the group and for developing countries as a whole in international organizations, such as the United Nations, the World Trade Organization and the Bretton Woods institutions.

The EU is engaging with the BRICS+ countries individually. For example, it has strategic partnerships with Brazil, India and South Africa and is negotiating a free trade agreement with India. On the other hand, the current conflicts in Ukraine and Gaza illustrate the different approaches of the EU and BRICS+ to security.

The European Parliament has stressed that further political dialogue with the BRICS countries, including on an individual basis, is needed. Members of the Parliament's Committee on International Trade (INTA) stressed the need to monitor the group's expansion, in particular with regard to the impact of a potential BRICS+ currency and its consequences for the EU.

فهرست مطالب

۵ خلاصه مدیریتی
۶ مقدمه
۷ پانزدهمین نشست بریکس در ژوهانسبورگ
۸ زمینه چندجانبه
۹ انواع فرمت BRICS PLUS و BASIC ، BRICS: IBSA
۱۰ BRICS در سازمان‌هایی که اتحادیه اروپا عضو آن نیست
۱۱ اتحادیه اروپا و بریکس پلاس در زمینه چندجانبه
۱۹ موضع پارلمان اروپا
۲۰ دیدگاه ذینفعان

خلاصه مدیریتی

در ۱ ژانویه ۲۰۲۴، BRICS سازمان بین دولتی متشکل از برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی - چهار عضو جدید را پذیرفت: مصر، اتیوپی، ایران و امارات متحده عربی. تصمیم این گروه برای باز کردن درها به روی اعضای جدید در اجلاس ژوهانسبورگ در آگوست ۲۰۲۳ اتخاذ شد و بحثی را در مورد نفوذ بین‌المللی فزاینده آن برانگیخت. بر اساس برآوردها، BRICS+ همانطور که این سازمان از زمان گسترش آن به طور غیر رسمی نامیده می‌شود، اکنون ۳۷.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی جهان یا بیش از نیمی از اتحادیه اروپا (۱۴.۵ درصد) را تشکیل می‌دهد. با این حال، علاوه بر افزایش قدرت اقتصادی، اعضای جدید می‌توانند درگیری‌های بالقوه (عربستان سعودی/ایران یا مصر/اتیوپی) را وارد گروه کنند و دستیابی به اجماع بر سر مواضع سیاسی مشترک را دشوارتر کنند.

از آنجایی که اعضای جدید تنها تقریباً ۴ درصد به تولید ناخالص داخلی تجمعی گروه کمک خواهند کرد، اهمیت این گسترش را باید فراتر از اثر صرفاً اقتصادی، به شکل نفوذ بیشتر برای گروه و برای کل کشورهای در حال توسعه در سازمان‌های بین‌المللی دید. مانند سازمان ملل متحد، سازمان تجارت جهانی و نهادهای برتون وودز. اتحادیه اروپا به صورت جداگانه با کشورهای بریکس پلاس تعامل دارد. به عنوان مثال، این کشور با برزیل، هند و آفریقای جنوبی شراکت استراتژیک دارد و در حال مذاکره برای توافق تجارت آزاد با هند است. از سوی دیگر، درگیری‌های کنونی در اوکراین و غزه نشان‌دهنده رویکردهای متفاوت اتحادیه اروپا و بریکس پلاس در قبال امنیت است.

پارلمان اروپا تأکید کرده است که گفتگوهای سیاسی بیشتر با کشورهای بریکس، از جمله به صورت فردی، مورد نیاز است. اعضای کمیته تجارت بین‌الملل پارلمان (INTA) در تبادل نظر با نمایندگان کمیسیون اروپا در اکتبر ۲۰۲۳ بر لزوم نظارت بر گسترش گروه، به‌ویژه با توجه به تأثیر ارز بالقوه BRICS+ و عواقب آن برای اتحادیه اروپا تأکید کردند.

مقدمه

BRICS نشان دهنده گروهی است که توسط دولت های برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی در سال ۲۰۰۹ تأسیس شد. بریکس خانه ۳.۲۷ میلیارد نفر یا ۴۱.۱۳ درصد از جمعیت جهان است. چین و هند که پرجمعیت ترین کشورهای جهان هستند، بیشترین سهم جمعیت (۸۷ درصد) را در بریکس دارند.

نام اختصاری BRIC که در ابتدا شامل آفریقای جنوبی نمی شد، برای اولین بار در سال ۲۰۰۱ توسط جیم اونیل، رئیس وقت تحقیقات اقتصادی جهانی در Goldman Sachs، که افزایش قدرت اقتصادی برزیل، روسیه، هند و چین را پیش بینی کرد، ابداع شد. دهه آینده در سال ۲۰۰۶، به ابتکار روسیه، وزرای خارجه BRIC شروع به برگزاری جلسات غیررسمی سالانه در حاشیه نشست های مجمع عمومی سازمان ملل متحد (سازمان ملل) در نیویورک کردند. در ژوئن ۲۰۰۹، روسیه اولین اجلاس BRIC را در یکاترینبورگ ترتیب داد، زمانی که این گروه رسماً به وجود آمد. این اجلاس با درخواست برای افزایش نقش اقتصادهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه در موسسات مالی جهانی پایان یافت. از آن زمان، سران کشورها یا دولت های بریکس سالانه جلساتی را برگزار می کنند و هر کشور عضو به مدت یک سال به صورت چرخشی صندلی را بر عهده می گیرد. این گروه با اجماع تصمیم می گیرد و دبیرخانه دائمی ندارد.

در دومین نشست سران خود در آوریل ۲۰۱۰، رهبران BRIC آفریقای جنوبی را وارد این گروه کردند که نام خود را به BRICS تغییر داد تا این واقعیت را منعکس کند. در ژوئن ۲۰۱۶، در ششمین اجلاس سران خود، این گروه یک بانک توسعه جدید چندجانبه (NDB) را با هدف " بسیج منابع برای پروژه های زیرساختی و توسعه پایدار در بریکس و سایر اقتصادهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه " و تکمیل موسسات مالی بین المللی موجود راه اندازی کرد. (IFI).

پس از ۱۳ سال بدون توسعه، در پانزدهمین اجلاس سران خود که در ژوهانسبورگ در ۲۲ تا ۲۴ اوت ۲۰۲۳ برگزار شد، بریکس از چهار عضو جدید - مصر، ایتوپی، ایران و امارات متحده عربی - استقبال کرد و اکنون به طور غیر رسمی BRICS+ نامیده می شود. عضویت کشورها در ۱ ژانویه ۲۰۲۴ آغاز شد. اگرچه این کشور دعوتنامه ای برای پیوستن دریافت کرد، اما عربستان سعودی هنوز این کار را به طور رسمی انجام نداده است. رئیس جمهور جدید آرژانتین، خاویر مایلی، کشورش را از ورود برنامه ریزی شده اش به این گروه خارج کرد.

پانزدهمین نشست بریکس در ژوهانسبورگ

اجلاس بریکس ژوهانسبورگ تحت عنوان «بریکس و آفریقا: مشارکت برای رشد متقابل شتابان، توسعه پایدار و چندجانبه‌گرایی فراگیر» برگزار شد. سران کشورها یا دولت‌هایی که در این مراسم حضور داشتند شامل رئیس‌جمهور چین، شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور برزیل، لوتیز ایناسیو لولا داسیلوا، نخست‌وزیر هند، نارندرا مودی، و رئیس‌جمهور آفریقای جنوبی، سیریل رامافوزا بودند. با توجه به اینکه آفریقای جنوبی به عنوان امضاکننده اساسنامه دادگاه کیفری بین‌المللی رم (ICC) است لذا موظف است در صورت پا گذاشتن پوتین به خاک آفریقای جنوبی (به عنوان دیوان کیفری بین‌المللی)، او را بازداشت کند. به همین دلیل ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، از طریق لینک ویدیویی به این نشست پیوست. رئیس‌جمهور رامافوزا به عنوان رئیس اجلاس سران، از رهبران بیش از ۶۰ کشور، عمدتاً از جنوب جهانی، دعوت کرده بود تا در آن شرکت کنند. این اجلاس با امضای بیانیه ژوهانسبورگ دوم توسط رهبران بریکس به پایان رسید.

نکته برجسته پانزدهمین اجلاس، توافق برای دعوت از شش کشور جدید آرژانتین، مصر، اتیوپی، ایران، عربستان سعودی و امارات متحده عربی برای پیوستن به این گروه بود. این دعوت نامه در ۱ ژانویه ۲۰۲۴ تمدید شد. تاکنون هیچ نام رسمی جدیدی برای گروه توسعه یافته اعلام نشده است و به طور آزمایشی به عنوان BRICS+ شناخته می‌شود.

پس از اینکه آفریقای جنوبی اعلام کرد که پنج کشور (از جمله عربستان سعودی) عضویت خود را تأیید کرده‌اند، یک منبع رسمی سعودی گفت که این تصمیم هنوز در دست بررسی است، زیرا وزیر امور خارجه این کشور، شاهزاده فیصل بن فرحان، ظاهراً می‌خواست قبل از اتخاذ «تصمیم مناسب» جزئیات را مطالعه کند. آرژانتین، تحت رهبری رئیس‌جمهور جدید خود، خاویر مایلی، این دعوت را رد کرد و رئیس‌جمهور توضیح داد که سیاست خارجی او «از بسیاری جهات با سیاست‌های دولت قبلی متفاوت است. در این راستا، برخی تصمیمات اتخاذ شده توسط دولت قبلی مورد بازنگری قرار خواهد گرفت. در حالی که او پیوستن آرژانتین را به عنوان یک عضو کامل «مناسب» نمی‌دانست، اما بر تعهد خود به روابط تجاری و سرمایه‌گذاری دوجانبه با بریکس پلاس تأکید کرد.

از زمان تأسیس این گروه، بسیاری از کشورها به آن علاقه نشان داده‌اند. به گفته آفریقای جنوبی، که در سال ۲۰۲۳ ریاست آن را بر عهده داشت، بیش از ۴۰ کشور برای پیوستن به این گروه تمایل نشان داده بودند و ۲۲ کشور به طور

رسمی درخواست های خود را ارسال کرده بودند. با قضاوت بر اساس مجموعه شش نفره دعوت شده، هیچ معیار عضویت واضحی مشهود نیست. سخنگوی وزارت خارجه چین گفت که بریکس یک پلتفرم مهم برای بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه است و این گروه از هر کشور علاقه مندی در خانواده خود استقبال خواهد کرد. با گسترش به BRICS+، تولید ناخالص داخلی این گروه به ۳۵.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی افزایش خواهد یافت. در حالی که این امر می تواند نفوذ گروه را افزایش دهد، تصمیم گیری با اجماع در BRICS+ ممکن است با توجه به افزایش تنوع منافع در گروه چالش برانگیز باشد. به عنوان مثال، مصر و ایتویپی بر سر تقسیم عادلانه منابع آبی رودخانه نیل اختلاف دارند. به طور مشابه، علیرغم توافق اخیر آنها برای از سرگیری روابط دیپلماتیک، عربستان سعودی و ایران درگیر رقابت طولانی مدت در خاورمیانه هستند و اغلب خود را در طرف های متضاد درگیری ها (مانند سوریه، عراق و یمن) می بینند که در آن اغلب از نیروهای نیابتی استفاده می کنند.

زمینه چندجانبه

گسترش اخیر را می توان به عنوان حرکتی برای ایجاد نظم جهانی متوازن تر از طریق اهمیت دادن بیشتر به دیدگاه های جنوب جهانی و محوریت بیشتر آنها در بحث های جهانی درک کرد. بنابراین بسیار مهم است که BRICS+ را در چارچوب گسترده تر چارچوب های چندجانبه ببینیم. در حالی که این گروه عضو هیچ یک از سازمان های بین المللی نیست، اعضای آن در چندین سازمان بین المللی، اما همچنین در قالب های BRICS+ که اهداف خاصی را دنبال می کنند (مانند BASIC، که با آب و هوا سر و کار دارد)، مؤسسات مالی و زیرساخت ها و ابتکارات سرمایه گذاری اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن در برخی از این سازمان ها و قالب ها با کشورهای BRICS+ شرکت می کنند و در برخی دیگر نمایندگی ندارند.

انواع فرمت BRICS: IBSA و BASIC و BRICS Plus

همانطور که در بالا ذکر شد، کشورهای بریکس از طریق انواع قالب بریکس، از جمله انجمن گفتگوی IBSA، بیسیک و بریکس پلاس، با یکدیگر همکاری می‌کنند. مجمع گفتگوی IBSA در سال ۲۰۰۳ توسط هند، برزیل و آفریقای جنوبی برای رسیدگی به اصلاحات حکمرانی جهانی، مذاکرات سازمان تجارت جهانی، تغییرات آب و هوایی و تروریسم بر اساس ارزش‌ها و اهداف مشترک برای مسئولیت سازمانی جهانی تأسیس شد. BASIC، متشکل از برزیل، آفریقای جنوبی، هند و چین، در سال ۲۰۰۹ برای رسیدگی به مسائل آب و هوایی در راستای همسویی با G77 و منافع کشورهای در حال توسعه تشکیل شد. مشارکت آفریقای جنوبی در IBSA و BASIC به عنوان دیپلماسی استراتژیک تلقی می‌شود که به گنجاندن آن در بریکس کمک کرده است. پیشنهاد چین برای ایجاد پلتفرم همکاری بریکس پلاس در سال ۲۰۱۷ با هدف افزایش همکاری با بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه و به طور بالقوه گسترش حوزه نفوذ بریکس بود. پس از تصمیم‌گیری در مورد گسترش بریکس در سال ۲۰۲۳، چین پیشنهاد داد که نام این گروه را به BRICS+ تغییر دهد. با این حال، این نام هنوز رسمی نیست و احتمالاً با پلتفرم همکاری BRICS Plus اشتباه گرفته می‌شود.

جدول ۱: مشارکت BRICS+ و اتحادیه اروپا در چارچوب‌های چندجانبه

اعضای اتحادیه اروپا	اعضای BRICS+	چارچوب چندجانبه
		فرمت‌های سازمان‌های بین‌المللی
تمامی اعضا	تمامی اعضا	United Nation
تمامی اعضا	همه اعضا بجز ایران و ایتوبی	WTO
تمامی اعضا (بجز بلغارستان، کرواسی، مالت، رومانی، قبرس)	هیچکدام	OECD
ایتالیا، آلمان، فرانسه، اتحادیه اروپا (ناظر)	هیچکدام	G7
ایتالیا، آلمان، فرانسه و اتحادیه اروپا	تمامی اعضا بجز امارات و ایران مصر و ایتوبی از طریق اتحادیه آفریقا	G20
هیچکدام	تمامی اعضا بجز روسیه	G77
هیچکدام	روسیه، چین، هند و ایران	SCO (سازمان همکاری شانگهای)

چهارچوب چندجانبه	اعضای BRICS+	اعضای اتحادیه اروپا
EAEU (اتحادیه اقتصادی اوراسیا)	روسیه	هیچکدام
فرمت های BRICS		
BRICS+	تمامی اعضا	هیچکدام
BASIC	برزیل، آفریقای جنوبی، هند و چین	هیچکدام
IBSA	هند، برزیل و آفریقای جنوبی	هیچکدام
موسسات مالی		
NDB (بانک توسعه جدید)	تمامی اعضا بجز ایتوپی، ایران و عربستان سعودی	هیچکدام
World Bank	تمامی اعضا	تمامی اعضا
AIIB (بانک سرمایه گذاری و زیرساخت آسیایی)	تمامی اعضا	تمامی اعضا (بجز بلغارستان، چک، استونی، لتونی، لیتوانی، اسلواکی و اسلونی)
ابتکارات زیرساختی و سرمایه گذاری		
BRI	تمامی اعضا بجز برزیل و هند	۱۷ کشور عضو اتحادیه اروپا
Global Gateway	برزیل، آفریقای جنوبی و مصر	تمامی اعضا
IMEC	هند، عربستان، امارات	ایتالیا، فرانسه و آلمان
14+1 Initiative	چین	بلغارستان، کرواسی، چک، یونان، مجارستان لهستان، رومانی، اسلواکی و اسلونی

BRICS در سازمان هایی که اتحادیه اروپا عضو آن نیست

کشورهای بریکس در سازمان ها و مجامع بین المللی مانند سازمان همکاری شانگهای (SCO) و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU) مشارکت دارند. سازمان همکاری شانگهای که در سال ۲۰۰۱ توسط چندین کشور آسیایی تأسیس شد، بر توسعه منطقه ای و مسائل امنیتی مانند تروریسم، جدایی طلبی و افراط گرایی تمرکز دارد. EAEU که توسط چندین کشور پس از فروپاشی شوروی - روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان ایجاد شده است - به عنوان یک منطقه تجارت آزاد برای افزایش رقابت و همکاری عمل می کند. اخیراً، EAEU همکاری نزدیک تری با سازمان

همکاری شانگهای و بریکس داشته و ابتکاراتی مانند سیستم پرداخت جهانی و نهادهای مستقل جهانی را با هدف تقویت یکپارچگی و گفت‌وگو بین سه سازمان پیشنهاد کرده است.

اتحادیه اروپا و بریکس پلاس در زمینه چندجانبه

• سازمان ملل متحد (UN)

بیانیه ۲۰۲۳ ژوهانسبورگ ۲ بر قصد بریکس برای تقویت همکاری در مجمع عمومی سازمان ملل تأکید کرد که در گذشته در شیوه رأی‌گیری کشورهای بریکس بیان شده بود. برای مثال، در سال ۲۰۱۱، زمانی که همه کشورهای آن زمان بریکس عضو شورای امنیت سازمان ملل بودند، به طور یکسان به قطعنامه‌های متعددی رأی دادند و موضع مشترکی در مورد امنیت نشان دادند. کشورهای بریکس همچنین نسبت به تحریم‌ها در چارچوب مذاکرات تغییرات آب و هوایی، در مورد سیاست‌های مربوط به ایران و سوریه و در مورد واکنش به جنگ روسیه علیه اوکراین تردید دارند.

در سال ۲۰۱۴، برزیل، چین، هند و آفریقای جنوبی از رأی دادن به قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در حمایت از تمامیت ارضی اوکراین پس از الحاق کریمه به روسیه خودداری کردند و در نتیجه موضع اتحادیه اروپا در قبال امنیت جهانی را به چالش کشیدند. با این حال، اتحاد آنها در قطعنامه‌های بعدی، به ویژه در مورد حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲، که در آن هند، چین و آفریقای جنوبی رأی ممتنع دادند، در حالی که برزیل به آن رأی مثبت داد، کمتر آشکار شد.

کشورهای بریکس پلاس همچنین هنگام رسیدگی به درخواست‌ها برای مداخله علیه اقدامات اسرائیل در زمینه بحران غزه، همبستگی خود را نشان دادند. آفریقای جنوبی پرونده‌ای را علیه اسرائیل در دادگاه بین‌المللی دادگستری به اتهام نقض کنوانسیون نسل‌کشی آغاز کرد. در قطعنامه سازمان ملل برای آتش بس بشردوستانه در غزه، همه اعضای بریکس پلاس از آن حمایت کردند و تنها هند و ایتوبی از آن ممتنع کردند. در مقابل، کشورهای عضو اتحادیه اروپا با رأی مخالف یا ممتنع از قطعنامه آتش بس، اختلاف بیشتری نشان دادند.

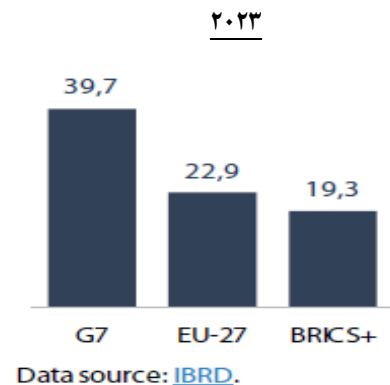
• سازمان تجارت جهانی (WTO)

کشورهای IBSA - هند، برزیل و آفریقای جنوبی - از زمان تأسیس GATT در سال ۱۹۴۸ به طور فعال در تجارت چندجانبه شرکت کرده‌اند و از منافع کشورهای در حال توسعه در مذاکرات حمایت می‌کنند.

مشارکت آنها در سازمان تجارت جهانی ادامه یافت که چین در سال ۲۰۰۱ و روسیه در سال ۲۰۱۲ به آن پیوستند. به استثنای اتیوپی و ایران، همه کشورهای بریکس پلاس عضو سازمان تجارت جهانی هستند. کشورهای BRICS در مذاکرات سازمان تجارت جهانی با پیشنهادات کشورهای توسعه یافته، به ویژه در مورد کشاورزی، همانطور که در کنفرانس وزیران کانکون در سال ۲۰۰۳ مشاهده شد، همکاری کردند. برزیل، هند، چین و آفریقای جنوبی (اغلب به عنوان BICS شناخته می‌شوند) در پیشنهادات مشترک، به ویژه در مذاکرات مربوط به کشاورزی و بحث در مورد دسترسی به بازار غیر کشاورزی (NAMA) همکاری کرده‌اند.

در مذاکرات مربوط به موافقتنامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری (TRIPS)، اعضای BICS تلاش‌های مرتبط با حوزه‌های بهداشت عمومی و تنوع زیستی را رهبری کردند. با این حال برزیل، هند و چین رویکردهای متفاوتی را برای اجرای این توافق دنبال کردند.

شکل ۲: توزیع قدرت رای در IBRD

از سال ۲۰۰۸، مناقشات بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در مذاکرات سازمان تجارت جهانی بر روی پیشنهادات تعرفه صفر به صفر متمرکز شده است. کشورهای BICS بر مشارکت داوطلبانه در مذاکرات بخشی، مخالفت با مشارکت اجباری و تاکید بر این که ابتکارات بخشی باید مکمل کاهش تعرفه‌های عمومی باشد، همانطور که در اعلامیه هنگ‌کنگ در سال ۲۰۰۵ بیان شده است، اصرار دارند.

روابط اتحادیه اروپا و بریکس پلاس در سازمان تجارت جهانی با تلاش‌های متمرکز بر حل و فصل اختلافات مشخص می‌شود (در مجموع ۱۱۰ مورد وجود دارد)، با ثبت ۳۴ شکایت اتحادیه اروپا علیه کشورهای بریکس پلاس، که این تعداد با شکایاتش علیه ایالات متحده قابل مقایسه است. کشورهای بریکس پلاس ۱۶ شکایت علیه اتحادیه اروپا ارائه کرده‌اند. با این حال، هر دو طرف بر لزوم اصلاح سازمان تجارت جهانی و بازگرداندن سیستم حل و فصل اختلافات آن توافق دارند. در ۸ فوریه ۲۰۲۴، پارلمان قطعنامه‌ای را تصویب کرد که در آن خواستار اصلاحات اساسی سازمان تجارت جهانی با توجه به سیزدهمین کنفرانس وزیران سازمان تجارت جهانی (MC13) در ابوظبی شد.

• مؤسسات مالی بین‌المللی (IFI)

کشورهای بریکس اتحاد خود را با هدف اصلی افزایش نفوذ اقتصادهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه در مؤسسات مالی جهانی تشکیل دادند، به ویژه با توجه به انتقاد آنها از مؤسسات برتون وودز مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول به دلیل قوانین قدیمی و ناکافی آنها نمایندگی علیرغم داشتن تولید ناخالص داخلی ترکیبی BRICS+ بزرگتر از G7 یا اتحادیه اروپا، سهم سرمایه و نفوذ رای بعدی آن در مؤسساتی مانند بانک بین‌المللی باسازی و توسعه (IBRD) به طور قابل توجهی کمتر باقی می‌ماند (زیرا قدرت رای هر کشور عضو بر اساس وزن تعیین می‌شود. بر اساس کمک مالی آن به بانک جهانی). از سوی دیگر، هند و برزیل بزرگترین دریافت کنندگان وام‌های IBRD در سال ۲۰۲۳ بودند، اما تنها ۵ درصد از سرمایه را به خود اختصاص دادند.

برای رسیدگی به این مسائل، BRICS بانک توسعه جدید (NDB) و ترتیبات ذخیره احتمالی (CRA) را در سال ۲۰۱۴ تأسیس کرد. NDB وام‌هایی را برای زیرساخت‌ها و توسعه پایدار، با توزیع برابر از سهام رای بین اعضای بریکس، ارائه می‌دهد. CRA حمایت متقابل را در طول بحران‌های ارزی تضمین می‌کند.

علاوه بر این، کشورهای BRICS در بانک سرمایه گذاری زیرساخت آسیا (AIIB)، که توسط چین در سال ۲۰۱۳ آغاز شد، مشارکت دارند. ایده یک آژانس رتبه بندی اعتباری (CrRA) BRICS در سال ۲۰۱۸ پیشنهاد شد، اما به دلیل عدم اجماع در میان آنها مورد پذیرش قرار نگرفت.

اعضا کشورهای بریکس پلاس از ایده «دلارزدایی»، یعنی کاهش وابستگی به دلار آمریکا در تجارت حمایت می‌کنند. بر این اساس، برخی از کشورها مانند ایران، روسیه و چین قبلاً توافقاتی را برای تجارت با یکدیگر به ارزهای محلی خود نهایی کرده‌اند. در حالی که بحث‌هایی در مورد ارز مشترک بریکس + وجود داشته است، کارشناسان این را یک احتمال دور می‌دانند، به خصوص اکنون که اتحاد بزرگ‌تر شده است. از سوی دیگر، بانک خلق چین، بانک مرکزی این کشور، با تمامی کشورهای بریکس پلاس به استثنای ایران و ایتوپی قرار دادهای سوآپ دوجانبه منعقد کرده است. این ترتیبات برای تسهیل استفاده از ارز محلی در نظر گرفته شده است تجارت و همچنین می‌تواند برای رفع کمبود ذخایر ارزی بانک مرکزی در زمان بحران استفاده شود.

• ابتکارات زیرساختی و سرمایه گذاری

کشورهای بریکس پلاس، همراه با اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن، در ابتکارات زیرساختی و سرمایه گذاری مختلفی از جمله طرح کمربند و جاده (BRI)، دروازه جهانی، کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا (IMEC) و همکاری چین و کشورهای اروپای مرکزی و شرقی (همکاری چین و CEEC).

BRI که توسط رئیس جمهور چین شی جین پینگ در سال ۲۰۱۳ راه اندازی شد، با هدف ایجاد ارتباط بین اقتصادهای بزرگ اوراسیا از طریق زیرساخت ها، تجارت و سرمایه گذاری است. در حالی که اکثر کشورهای BRICS+ (و چند کشور عضو اتحادیه اروپا) در BRI مشارکت داشته‌اند، برخی از آنها مانند برزیل و هند مشارکت نداشته‌اند.

دروازه جهانی اتحادیه اروپا که در سال ۲۰۲۱ آغاز شد، به عنوان جایگزینی برای BRI در نظر گرفته می شود و بر بسیج سرمایه گذاری، از جمله در کشورهای BRICS+ مانند برزیل، هند، آفریقای جنوبی و مصر تمرکز دارد.

در سال‌های اخیر، هم اتحادیه اروپا و هم هند تقویت شراکت خود را یک اولویت در نظر گرفته‌اند، همانطور که ابتکاراتی مانند IMEC با هدف تقویت ارتباط اقتصادی و روابط تجاری بین هند، خاورمیانه و کشورهای اروپایی نشان می‌دهد. این پروژه که به عنوان جایگزینی برای BRI تلقی می شود، از سوی کشورهای مختلف غیر اتحادیه اروپا و کشورهای اتحادیه اروپا حمایت شده است که حکایت از اهمیت استراتژیک آن دارد. این اولویت همچنین در مذاکرات مربوط به توافقنامه تجارت آزاد (FTA) و ایجاد شورای تجارت و فناوری (TTC) منعکس شده است. علاوه بر این، همکاری چین و CEEC که در سال ۲۰۱۲ راه اندازی شد، در ابتدا شامل ۱۶ کشور اروپای مرکزی و شرقی بود و بعداً با گنجاندن یونان به ۱۷ کشور گسترش یافت. با این حال، خروج های اخیر منجر به تغییر نام آن به عنوان ابتکار +۱۴ شده است که منعکس کننده تغییرات مداوم در پویایی همکاری است.

• بریکس و گروه هفت (G7) و گروه بیست (G20)

از سال ۲۰۱۴، زمانی که روسیه از G8 کنار گذاشته شد، G7 یک مجمع بین‌المللی است که عمدتاً از کشورهای بزرگ صنعتی، اقتصادهای کلیدی جهان تشکیل شده است. با رشد اقتصادی قابل توجهی که کشورهای بریکس - به ویژه چین و تا حدی کمتر هند - در دهه‌های اخیر شاهد بوده‌اند، مجموع تولید ناخالص داخلی آنها اکنون بزرگتر از G7 است (شکل ۳ را ببینید).

به گفته یک مقام چینی، این وزن اقتصادی قرار است «صدای جمعی در جهان» بریکس پلاس را تقویت کند، که برخی ناظران آن را به عنوان آرزوی این گروه برای برکناری G7 تفسیر می‌کنند.

اگر عربستان سعودی تصمیم به پیوستن به بریکس پلاس بگیرد، گروه ۲۰ شامل شش عضو از ۱۰ عضو بریکس پلاس خواهد شد. در سپتامبر ۲۰۲۳، اتحادیه آفریقا (AU) به عنوان بیست و یکمین عضو خود به G20 ملحق شد و برای اعضای جدید BRICS مصر و اتیوپی از طریق عضویت آنها در AU مشارکت کرد. کشورهای بریکس از طریق بیانیه‌های مشترک که موضع جمعی خود را در مورد مذاکرات گروه ۲۰ بیان می‌کنند، فعالانه در G20 شرکت می‌کنند. علاوه بر این، با توجه به اینکه ریاست گروه ۲۰ در سال

۲۰۲۳ توسط هند، در سال ۲۰۲۴ در اختیار

برزیل و در سال ۲۰۲۵ در اختیار آفریقای

جنوبی قرار گرفت، به این معنی است که

برای سه سال متوالی در دست اعضای

بریکس خواهد بود. موضوعات انتخاب

شده توسط ریاست جمهوری هند و برزیل

نیز منعکس‌کننده اولویت‌های بریکس، از

جمله اصلاح نهادهای حکمرانی جهانی

است. با این وجود، غیبت روسای جمهور

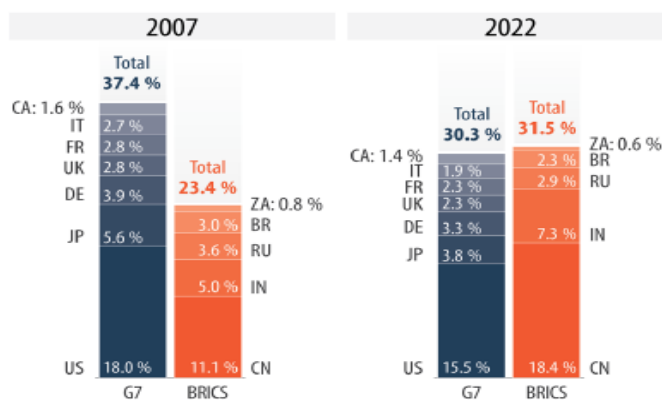
روسیه و چین در آخرین اجلاس سران

گروه ۲۰ در دهلی نو در سپتامبر ۲۰۲۳ به

عنوان نشانه‌ای بالقوه از تمایل این کشورها

برای کاهش اهمیت گروه ۲۰، به ویژه با توجه به گسترش بریکس، تفسیر شده است.

شکل ۳ - G7 و BRICS: تولید ناخالص داخلی در قدرت

Note: G7 countries are Canada (CA), France (FR), Germany (DE), Italy (IT), Japan (JP), the United Kingdom (UK) and the United States (US). Brics countries are Brazil (BR), China (CN), India (IN), Russia (are you) and South Africa (ZA).

Data source: IMF.

روابط اتحادیه اروپا - بریکس +

اتحادیه اروپا به عنوان یک کل روابط رسمی با BRICS یا BRICS+ گسترش یافته به عنوان یک گروه ندارد. همچنین هیچ سیاست یا استراتژی اختصاصی بریکس وجود ندارد که کل گروه را هدف قرار دهد. این به دلیل تفاوت های عمده بین کشورهای بریکس و ماهیت قالب بریکس است. با این حال، اتحادیه اروپا توافقنامه ها و مشارکت های دوجانبه و بین منطقه ای با تک تک اعضا دارد.

• روابط سیاسی

اتحادیه اروپا با هر یک از پنج عضو اصلی بریکس در اواسط دهه ۱۹۹۰ از طریق توافقنامه های مختلف مشارکت رسمی را آغاز کرد (جدول ۲ را ببینید). با این حال، تحولات ژئوپلیتیکی عملاً برخی از توافقات را از اهمیت سیاسی یا عملی محروم کرده است، به ویژه در مورد چین و روسیه. روابط سیاسی اتحادیه اروپا با کشورهای جدید بریکس پلاس متفاوت است. هدف کمیسیون اروپا امضای توافقنامه مشارکت استراتژیک با مصر است. علاوه بر این، از طریق شورای همکاری خلیج فارس (GCC) مشارکت راهبردی با عربستان سعودی و امارات متحده عربی آغاز کرده است. روابط با اتیوپی از جمله بر اساس توافقنامه کوتونو است و نگرانی های اخیر در مورد نقض حقوق بشر باعث اقدام اتحادیه اروپا شده است. توافق هسته ای ایران به طور قابل توجهی روابط اتحادیه اروپا و ایران را شکل می دهد. علیرغم تلاش های مشترک در طول ۴ سال گذشته برای نجات معامله، چالش هایی وجود داشته است.

جدول ۲: مشارکت اتحادیه اروپا با کشورهای بریکس

کشور	مشارکت (استراتژیک)	وضعیت
برزیل	قرارداد چهار چوب همکاری	در محل از سال ۱۹۹۴
روسیه	قرارداد مشارکت و همکاری	قابل اجرا از سال ۱۹۹۷، مشروط به تمدید سالانه
هندوستان	قرارداد همکاری	در محل از سال ۱۹۹۴
چین	قرارداد تجارت و همکاری	در محل از سال ۱۹۸۵
آفریقای جنوبی	موافقتنامه همکاری های توسعه ای و تجاری	در سال ۱۹۹۹ امضا شد و از سال ۲۰۰۴ قابل اجرا است

• روابط تجاری

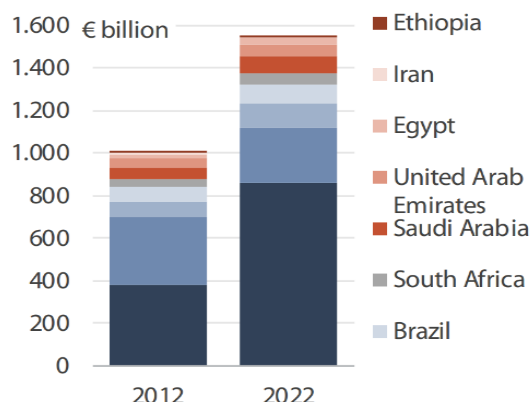
اتحادیه اروپا هیچ قرارداد تجارت آزاد یا سرمایه گذاری با اعضای بریکس پلاس ندارد (جدول ۳ را ببینید). یک استثنا، توافقنامه ارتباط با مصر و موافقتنامه مشارکت اقتصادی (EPA) با جامعه توسعه آفریقای جنوبی (SADC) است که آفریقای جنوبی یکی از اعضای آن است. اتحادیه اروپا در حال مذاکره با هند و مرکوسور، بلوک اقتصادی و سیاسی آمریکای جنوبی است که برزیل به همراه آرژانتین، پاراگوئه و اروگوئه عضو آن هستند.

جدول ۳ - توافقنامه های تجارت آزاد دوجانبه و بین منطقه ای اتحادیه اروپا-بریکس پلاس (FTA)

کشور	توافقنامه تجارت آزاد (FTA)	وضعیت
برزیل	موافقتنامه انجمن مرکوسور	توافق در اصل (۲۰۱۹)
روسیه		
هند	موافقتنامه تجارت آزاد، موافقتنامه حمایت از سرمایه گذاری و قرارداد نشانه های جغرافیایی	مذاکرات در سال ۲۰۰۷ آغاز شد، سپس در سال ۲۰۱۳ متوقف شد و در سال ۲۰۲۲ از سر گرفته شد.
چین	توافقنامه جامع سرمایه گذاری	موافقتنامه اصولی (۲۰۲۰)، در انتظار
آفریقای جنوبی	قرارداد مشارکت اقتصادی	به طور موقت از سال ۲۰۱۶ اعمال شده است
مصر	توافقنامه ایجاد انجمن جوامع بین اروپایی	از سال ۲۰۰۴ در حال اجرا است
اتیوپی	قرارداد مشارکت اقتصادی	مذاکرات در سال ۲۰۰۴ آغاز شد و سپس تا اطلاع ثانوی در سال ۲۰۱۱ متوقف شد
ایران		
عربستان	توافقنامه تجارت آزاد	مذاکرات در سال ۱۹۹۰ آغاز شد، اما از سال ۲۰۰۸ به حالت تعویق درآمد
امارات	توافقنامه تجارت آزاد	مذاکرات در سال ۱۹۹۰ آغاز شد، اما از سال ۲۰۰۸ به حالت تعویق درآمد

از نظر تجارت، چهار عضو جدید و عربستان سعودی اهمیت کمتری برای اتحادیه اروپا نسبت به چهار به

شکل ۴: تجارت کالا های بریکس + و اتحادیه اروپا

Data source: [Eurostat](https://ec.europa.eu/eurostat).

علاوه یک اصلی دارند، البته فقط به دلیل جمعیت و اندازه بازارشان. سهم آنها در کل تجارت کالاهای اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ تقریباً ۳ درصد است، که کاملاً در تضاد با سهم تقریباً ۲۵ درصدی پنج عضو اصلی بریکس است. تجارت کالاهای اتحادیه اروپا با بریکس پلاس از جمله عربستان سعودی از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۲ با ۳۵ درصد افزایش به حجم تجارت تقریباً ۱۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۲ رسید. با این حال، این امر عمدتاً به دلیل افزایش عظیم (۵۵ درصدی) تجارت با چین است که همچنین بزرگترین اقتصاد این گروه است.

در طول دهه گذشته، اتحادیه اروپا شاهد افزایش قابل توجهی در تجارت خدمات با کشورهای بریکس پلاس، از جمله با عربستان سعودی بوده است که ارزش کل آن از ۱۳۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۰ به ۲۵۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۱ تقریباً دو برابر شده است. نسبت تجارت اتحادیه اروپا در خدمات با کشورهای BRICS+ در رابطه با کل تجارت خدمات خارج از اتحادیه اروپا از ۸.۳ درصد به ۱۲.۵ درصد در مدت مشابه افزایش یافته است. این باز هم عمدتاً به دلیل چین است که مسئول تقریباً ۵ درصد تجارت خدمات خارج از اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۱ بود.

در مقیاس جهانی، گروه بریکس پلاس منبع حاشیه ای سرمایه گذاری خارجی مستقیم خارجی (FDI) است. چین، بزرگترین مشارکت کننده در میان کشورهای بریکس پلاس، تنها ۷ درصد از کل سرمایه گذاری خارجی جهانی را در سال ۲۰۲۲ به خود اختصاص داده است. اتحادیه اروپا همچنان بزرگترین منبع سرمایه گذاری خارجی است.

موضع پارلمان اروپا

در اوایل سال ۲۰۱۲، پارلمان در قطعنامه ای در مورد سیاست خارجی اتحادیه اروپا در قبال بریکس و دیگر قدرت های نوظهور، خواستار افزایش همکاری بین اتحادیه اروپا و بریکس شد، از جمله در زمینه مشارکت با کشورهای بریکس جداگانه، به ویژه با کشورهایی که واقعاً به اشتراک گذاشته و به آنها احترام می گذارند. ارزش های دموکراتیک، در مورد همه موضوعات مورد علاقه بین المللی. در حالی که اعضای پارلمان اروپا (پارلمان اروپا) تشخیص دادند که بریکس یک بعد اقتصادی مرتبط را حفظ می کند، آنها این گروه را اساساً سیاسی می دانستند. به عنوان مثال، این امر در هماهنگی بریکس در شورای امنیت سازمان ملل در سال ۲۰۱۱ منعکس شده است.

در توصیه ۱۳ دسامبر ۲۰۲۳، پارلمان توصیه کرد که شورا و نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست امنیتی (HR/VP) به تلاش های چین برای ایجاد سازمان های بین المللی جایگزین، از جمله گروه کشورهای بریکس، پاسخ مناسبی بدهند. هماهنگی بهتر بین کشورهای عضو اتحادیه اروپا و تشدید مشارکت با شرکای همفکر در سراسر جهان. علاوه بر این، در قطعنامه ۲۸ فوریه ۲۰۲۴ در مورد اجرای سیاست خارجی و امنیتی مشترک، پارلمان بر لزوم افزایش گفت و گو و همکاری اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن با برخی از اعضای بریکس پلاس برای مقابله با اقدامات بد روسیه و افزایش نفوذ جهانی چین تأکید کرد. با توجه به پاسخ HR/VP به یک سوال پارلمان در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۳، کمیسیون بریکس و گسترش آن را نظارت می کند، اما همچنین توانایی این گروه را برای ترویج اقدامات منسجم و همگرا در مجامع بین المللی محدود می بیند.

کمیته تجارت بین الملل پارلمان (INTA) در ۲۴ اکتبر ۲۰۲۳ با کمیسیون درباره گسترش بریکس تبادل نظر کرد. در جریان این مناظره، نمایندگان پارلمان اروپا بر لزوم توجه به تأثیر ارز بالقوه بریکس + و پیامدهای آن برای تجارت اتحادیه اروپا تأکید کردند. پارلمان با تک تک کشورهای BRICS+ در هیئت های نمایندگی و از طریق جلسات بین پارلمانی تعامل می کند.

دیدگاه ذینفعان

بحث پیرامون گسترش بریکس و تأثیر بالقوه آن بر امور جهانی چند وجهی بوده و تحت تأثیر دیدگاه‌های متفاوت است. از یک سو، طرفداران استدلال می‌کنند که گنجاندن کشورهای دیگر در بریکس پلاس می‌تواند بستری را برای جنوب جهانی فراهم کند تا منافع خود را ابراز کند و سلطه سنتی غرب در امور جهانی را به چالش بکشد. آنها به قدرت اقتصادی ترکیبی کشورهای بریکس اشاره می‌کنند که از G7 پیشی می‌گیرد و برخی استدلال می‌کنند که این وزن اقتصادی جمعی می‌تواند به عنوان تعادلی در برابر آنچه که آنها به عنوان هژمونی غربی درک می‌کنند عمل کند.

علاوه بر این، آنها به بزرگی بلوک BRICS+، هم از نظر جمعیت و هم از نظر تولید ناخالص داخلی، اشاره می‌کنند که از اهمیت رو به رشد آن در صحنه جهانی صحبت می‌کند. همانطور که وزن اقتصادی گروه افزایش می‌یابد، ممکن است بتواند تأثیر بیشتری بر آن دسته از برنامه‌ها و سیاست‌های جهانی، به ویژه در مورد مسائل توسعه‌ای که بر جنوب جهانی تأثیر می‌گذارد، اعمال کند.

با این حال، بدبینان نگرانی‌هایی را در مورد چالش‌های بالقوه انسجام در بلوک توسعه یافته بریکس مطرح می‌کنند. گنجاندن کشورهایهایی با منافع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی متفاوت می‌تواند منجر به تنش‌های داخلی شود و مانع از توانایی گروه برای دستیابی به اجماع در مورد موضوعات کلیدی شود. تکه تکه شدن حاصله ممکن است اثربخشی بریکس پلاس را به عنوان یک نیروی متحد برای تغییر تضعیف کند و توانایی آن را برای تبدیل قدرت اقتصادی به نفوذ معنادار جهانی محدود کند.

در نهایت، مسیر BRICS+ و تأثیر آن بر پویایی جهانی به این بستگی دارد که اعضای آن چگونه به طور مؤثر اختلافات داخلی را هدایت کنند، زمینه‌های مشترک ایجاد کنند و از نقاط قوت جمعی خود برای پیشبرد اهداف مشترک در صحنه جهانی استفاده کنند. در حالی که این گسترش فرصت‌هایی را برای نمایندگی و تنوع بیشتر در حکمرانی جهانی ارائه می‌دهد، تحقق پتانسیل کامل آن مستلزم تلاش‌های هماهنگ برای غلبه بر چالش‌ها و تقویت همکاری معنادار بین کشورهای عضو است.